

////////////////////////////////////

TIPS EN AANDACHTSPUNTEN VOOR EEN CORRECTE AANGIFTE VAN EEN OVERLIJDEN (VERSIE JANUARI 2026)

////////////////////////////////////

Het Departement Zorg verwerkt en codeert de overlijdensaangiften voor het Vlaamse Gewest volgens de internationale ziekteclassificatie (ICD-10) van de Wereldgezondheidsorganisatie.

De gecodeerde gegevens maken het mogelijk om sterfte-evoluties epidemiologisch te volgen. Kwalitatieve en volledige sterftestatistieken zijn essentieel voor gezondheidszorgmonitoring, beleidsevaluatie en rapportering op Vlaams, Belgisch, Europees en internationaal niveau.

De tips en aandachtspunten hebben betrekking op de medische gegevens van een overlijdensaangifte, los van de papieren of digitale aangifte via eLys, het platform voor overlijdensadministratie. Ze behandelen eerst de **algemene aspecten van een overlijdensaangifte**, gevolgd door **specifieke situaties** zoals **kindersterfte**, **maternale sterfte** en een **verdacht overlijden**. Tot slot wordt dieper ingegaan op **specifieke medische doodsoorzaken**.

De **IRIS-software** die het departement Zorg past **algoritmes** toe op basis van de ICD-10-regels van de Wereldgezondheidsorganisatie om meervoudige doodsoorzaken te coderen en de juiste onderliggende doodsoorzaak te bepalen.

1 ALGEMENE ASPECTEN VAN EEN OVERLIJDENSAANGIFTE

1.1 AARD VAN OVERLIJDEN

Aard overlijden	Aandachtspunten
Natuurlijk overlijden	- Natuurlijke aandoeningen in de medische keten. Euthanasie, medische zwangerschapsonderbreking,... : worden beschouwd als een natuurlijk overlijden. - Een val in deel I is een uitwendige doodsoorzaak en kan nooit een natuurlijk overlijden zijn, met uitzondering van een val van een pathologie van het osteomusculaire stelsel, een val t.g.v. instabiliteit door dementie wordt beschouwd als een ongeval. - Natuurlijk overlijden waarbij de natuurlijke medische doodsoorzaak onbekend is: duidt dan natuurlijk overlijden aan en vul in deel I onbekend in
Verkeersongeval, ander ongeval, zelfmoord of doding	Omschrijf de omstandigheden en expliciet de fysieke letsels van een ongeval of het geweld - Noteer altijd de plaats, datum en uur/min van het ongeval of het geweld Zwangere vrouw: specificeer of een foetaal overlijden in uterus of de vrouw achteraf bevallen is van een dood of levend kind (vb. zwangere autobestuurder rijdt tegen een andere auto) Voorbeelden zie 3.2.
Wordt onderzocht	- Bij een verdacht overlijden waarbij de aard van overlijden niet met zekerheid kan worden bepaald: bij twijfel over een natuurlijk overlijden of een doding, zelfdoding of ongeval. Omschrijf de omstandigheden van een ongeval of het geweld en de specificeer de opgelopen letsels. - Noteer altijd de plaats, datum en uur/min van het ongeval of het geweld.
Kan niet bepaald worden	Indien het om een niet natuurlijk overlijden gaat waarbij de aard van overlijden onduidelijk is.

1.2 ETIOLOGISCH EN LOGISCHE MEDISCHE KETEN

- Om een correcte onderliggende doodsoorzaak te kunnen bepalen is het van belang om een **logisch en etiologische medische keten op te bouwen in deel 1**. In **deel 2** komen de andere pathologieën die niet in rechtstreeks causaal verband staan maar wel tot de dood hebben bijgedragen.
- Bij **twee of meerdere aandoeningen op één lijn**, wordt de aandoening die het meest heeft bijgedragen aan het overlijden, als eerste vermeld.
- Bij **duur** wordt een tijdsinterval (**bij benadering**) ingevuld tussen het begin van de ziekte/aandoening en het overlijden. De juiste tijdseenheden zijn: minuten, uren, dagen, weken, maanden of jaren. Een tijdsduur laat toe om te bepalen of het om een sequel, acute of chronische situatie gaat.

- Wees zo **specifiek** mogelijk bij het invullen van de omstandigheden van een ongeval of geweld, de letsels als de tijdsduur.

DEEL 1	Aandachtspunten
1a	Noteer de medische doodsoorzaak die onmiddellijk tot de dood heeft geleid
1 b, c	Vul één of meerdere tussenliggende oorzaken in
1 d	Vul de onderliggende doodsoorzaak in die ten grondslag ligt aan het overlijden

DEEL 2	Aandachtspunten
2 e,f,g	Vul relevante aandoeningen in die niet rechtstreeks tot de dood hebben geleid, maar er wel hebben toe bijgedragen

1.3 ALGEMENE TIPS

Voorbeeld	Aandachtspunten
Schrijfwijze*	Gebruik zwarte of donkerblauwe inkt en zorg voor een duidelijke, goed leesbare tekst.
Dossiergegevens	De verwerking van een overlijden gebeurt anoniem. • Voor een vlotte communicatie is het nuttig om een medisch dossiernummer en/of eLys-dossiernummer, MUG-interventie- of Wachtdienstnummer te vermelden. • Bij een overlijden van een kindje jonger dan één jaar of een doodgeborene, graag zowel het dossiernummer van de moeder als het van het kindje vermelden.
Gegevens arts	Vermeld steeds de volledige contactgegevens: • Voornaam, Naam • Riziv-nr. met specialiteit • Ziekenhuis met campus • Werkadres • e-mailadres en/of telefoonnummer Voor artsen in opleiding is het zinvol om de stagemeester of het medisch diensthoofd te vermelden.
Afkorting	Schrijf afkortingen voluit, tenzij de afkorting maar op één pathologie kan wijzen. Voorbeelden: • wel: COPD, CVA • geen MI maar mitralisklepinsufficiëntie of myocardinfarct • geen ALS maar Advanced Life Support of Amyotrofe lateraalsclerose • geen AMS maar acuut multisysteem atrofie of arteria mesenterica superior
Differentiaaldiagnose (meerdere doodsoorzaken mogelijk)	Bij twijfel tussen meerdere doodsoorzaken wordt de meest waarschijnlijke eerst genoemd, gevolgd door de minder waarschijnlijke doodsoorzaak.

Geen geldige doodsoorzaken • ouderdom • cardiaal arrest, cardiorespiratoir arrest • ademhalingsstilstand	• vermeld het onderliggend lijden • vermeld onbekend indien het onderliggend lijden niet gekend is
Zwanger geweest of bevallen	Zwangerschap en bevalling hebben enkel betrekking op het jaar voorafgaand aan het overlijden . (Na een bevalling kunnen er laattijdig complicaties ontstaan, die kunnen leiden tot het overlijden van de moeder.)
Autopsie	• Indien aangeduid bij aard van overlijden: wordt onderzocht • Indien een autopsie nodig wordt geacht: ja, voorzien Indien er een onmiddellijke uitwendige autopsie wordt uitgevoerd door een wetsarts, dan wordt er ja, lopend aangeduid. • Ja, lopend kan ook aangeduid worden voor aanvullende onderzoeken die al in uitvoering zijn op het moment van certificering van het overlijden

(*) voor papieren overlijdensaangifte Brussels Hoofdstedelijk Gewest

2 OVERLIJDENSAANGIFTE VAN EEN KIND JONGER DAN ÉÉN JAAR OF DOODGEBORTE

2.1 ELEMENTEN VOOR, TIJDENS EN NA DE GEBOORTE

Om de onderliggende doodsoorzaak te kunnen bepalen bij een kindje wordt er zowel rekening gehouden met zowel maternale factoren als de impact ervan op de ontwikkeling van de foetus tot de geboorte en het overlijden van het kindje.

2.2 GEBOORTEGEWICHT EN ZWANGERSCHAPSDUUR

- Bij een overlijdensaangifte van een kindje jonger dan één jaar of een doodgeborene is het van belang om altijd het **geboortegewicht en de zwangerschapsduur** te vermelden.

2.3 LEVEND OF DOODGEBOREN KINDJE

- Het is aan de arts of de vroedkundige om te bepalen of een kindje levend of doodgeboren is.
- De volgende informatie moet altijd onderling consistent zijn:
 - Geboortedatum, uur en minuten
 - Overlijdensdatum, uur en minuten
 - Plaats van geboorte- en overlijden bij een doodgeboren kindje
 - **Apgarscore** moet bij een doodgeborene op 1, 5 en 10 minuten telkens **“0”** zijn

3 SPECIFIEKE MEDISCHE DOODSOORZAKEN

3.1 NATUURLIJKE DOODSOORZAKEN

Voorbeeld	Aandachtspunten
sepsis infectie pneumonie urineweginfectie	• Ingangspoort of primaire haard (altijd bij een sepsis) • Verantwoordelijk pathogeen (expliciet vermelden indien niet gekend) • Onderliggende aandoening (expliciet vermelden indien niet gekend) • Oorzaak: slik, aspiratie, ventilatie... Voorbeelden : • E-coli sepsis, Staphylococcus aureus sepsis, sepsis e causa ignota. • Cytomegalovirus infectie, influenza A infectie, Meningokokken C infectie, infectie e causa ignota... • bilaterale pneumonie, ventilatie geassocieerde pneumonie, influenza pneumonie, pneumonie... • E-coli urineweginfectie
hepatitis	• acuut of chronisch • oorzaak: ethylisme, viraal type A,B,C...,
tuberculose	• locatie van de tuberculose: longen, miliaire, bot, ruggenwervel • vorm: actief, oud, latente tuberculose infectie • reactivatie van een oude tuberculose
Hiv, aids	• actieve vorm • besmetting met Hiv
poliomyelitis	• vorm: actief, oud of sequel van poliomyelitis/post poliosyndroom
infarct	• locatie vb. hart, hersen, long • oorzaak: vb. arteriosclerose, trombose, embolus, bloeding
inklemming	• locatie of orgaan: vb. hersenstaminklemming, liesbreukinklemming, darminklemming
emfyseem	• locatie: vb. longemfyseem, cutaan emfyseem
trombose embolus	• arterieel of veneus: specificeer het bloedvat • oorzaak trombose/embolus: postoperatief, immobilisatie of ziekte, onbekend Voorbeeld: longembolus, trombose onderste ledematen
hersenvloeding	• spontaan of traumatisch
cerebrovasculair accident	• acuut, oud of sequel • oorzaak: trombose, embolus, val, cerebrale ischemie
dementie	• oorzaak: vb. Alzheimer, vasculair, Parkinson, multiple herseninfarcten, Lewy Body...
gangreen	• locatie • onderliggende oorzaak
diabetes hypoglycemie	• type diabetes: 1, 2, zwangerschapsdiabetes • hypoglycemie: oorzaak vermelden

ketoacidose	• ketoacidose: oorzaak vermelden
verlamming hemiplegie parese paralyse	• oorzaak van de verlamming • locatie
fysisch lijden Psychisch lijden Pijn	• specificeer het fysisch en/of psychisch lijden • specificeer de aard van de pijn: ○ chronisch, acuut, ○ oorzaak van de pijn: aandoening
congenitaal of verworven aandoening genetische afwijkingen	• specificeer: Dandy Walker syndroom, Rett syndroom, Cornelia de Lange syndroom... • bij meerdere congenitale afwijkingen: noteer op één lijn de congenitale afwijking die het meest impact heeft gehad op het overlijden (vb. microagnesie, unieke nier...) • syndroom: eerst vermelden met eventueel specifieke andere congenitale afwijking (vb. Downsyndroom met congenitale hartafwijking...) • genetische afwijkingen: vb. chromosoom, deletie, monozygoot, 11q22... • aandoening: congenitaal of verworven
leukemie	• acuut, subacuut, chronisch • Lymfatisch, myeloid, monocytair...
tumor	• Benigne of maligne • Type tumor • Locatie tumor • Locatie eventuele metastase • Tumor of kanker van onbekende oorsprong • Borstkanker bij een man: altijd bij vermelden dat het gaat om een bevestigde diagnose Vb. acute lymfocytair leucemie, mamma adenocarcinoom, ziekte van Kahler...
Hypoxie, asfyxie, asystolie	• Onderliggende oorzaak (vb. hartritmestoornis, pneumonie, respiratoire distress, ARDS...)
euthanasie	• Onderliggend lijden voor de euthanasie Vb. manisch depressieve stoornis, ziekte van Huntington, uitbehandeld mammacarcinoom...
polypathologie	• Specificeer de aandoeningen (vb. diabetes mellitus type 2, coronair lijden, nierinsufficiëntie...)

3.2 UITWENDIGE DOODSOORZAKEN

Voorbeeld	Aandachtspunten
Overlijden door uitwendige doodsoorzaak	• Aard van uitwendige doodsoorzaak en de specifieke letsels/trauma's • Beschrijf en specificeer de omstandigheden van het ongeval of het geweld

	- Plaats van het ongeval of geweld: (vb. openbare weg, rivier, thuis, woonzorgcentrum, bouwwerf...) Voorbeelden: - doding door vuurwapen, - doding door messteek, - verhanging - slag met een stomp voorwerp op het hoofd, schedeltrauma, polytrauma, thorax steekwonde, - Autobestuurder rijdt tegen boom, - landbouwer geplet onder tractor, thoracaal plettrauma, - fietser gevallen met de fiets in de beek - e-step bestuurder aangereden door auto - Val van trap - Woningbrand - werkongeval
Alcohol Medicatie Verdovende middelen	- Intoxicatie, gebruiker, langdurig abusief of verslaafd - Medicatie of drugs: specificeer (vb. morfine, benzodiazepine, anticoagulantia, antipsychotica, cocaïne, cannabis...)
Medische behandeling Heelkundige ingreep	- specificeer de medische behandeling of heelkundige ingreep - vermeld de indicatie voor de medische behandeling of heelkundige ingreep - specificeer de (postoperatieve) complicatie Voorbeelden: - trombectomie voor hersentrombus, - chemotherapie voor borstkanker, - radiotherapie voor longkanker, - radiopneumonitis door radiotherapie voor borstkanker,
Fractuur	- aard: spontaan, door val, osteoporose, botmetastase, oude fractuur - locatie fractuur: vb. heup, rib, pols, schouder, pubis
aspiratie	- specificeer: slijm, braaksel, voedsel, vreemd voorwerp... - onderliggende oorzaak van de aspiratie: vb. niet aangeboren hersenletsel, slikstoornissen...
trauma	specificeer: aard, lokalisatie en letsel van het trauma

4 ICD-10 SELF LEARNING TOOL VAN DE WHO

Voor meer informatie: <https://icdtraining.z16.web.core.windows.net/training/ICD10Training/>